

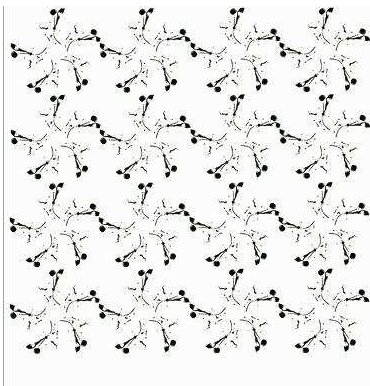
Олександр Михед АСТРА

[психотрилер]

Чи знаєш ти, що таке справжній катарсис?

*Якщо ти тримаєш цю книгу в руках,
то вже знаєш, що я вбив їх усіх.
Знищив святі моці Великих мерців.
Увігнав кілок у їхні розкладені, червиві серця.
Так, я той скажений українець-маніяк,
який те все накоїв.
Але чи готовий ти пройти цей шлях до кінця?
І дізнатися, що таке справжній катарсис?
Це наша з тобою історія.*

Частина I. Per Aspera

25

Ця історія почалася за тисячі кілометрів і сотні днів від цього місця, від сьогодні. Все почалося з тієї вечірки Галі Макогон, моєї однокурсниці. Того разу святкували її переїзд у нові апартаменти на Печерську.

Лютневий мороз паралізував тіло. Сніг засипав вибоїни столичних кривих доріг. Примарні фігури городян вигулькували у сніжний віхолі. Де-не-де проглядалися фігурки дітей у дутих куртяках, що нагадували маленькі опудала з розставленими навсібіч руками.

Вечірка, як і будь-які зустрічі однокласників чи однокурсників, перетворилася на змагання статусами. За примовляннями «як-я-рада-вас-усіх-бачити» ховалося «подивіться-яка-в-мене-шуба». Дивлячись на Галю, кожен із нас міг сам переконатися, що є велика різниця між нашими статусами у фейсбуку та чотирикімнатною квартирою на бульварі Лесі Українки.

Нам представили Жору, «партнера» Галі. І партнера Жори по бізнесу — Гєну. Жора і Гєна цілком скидалися на типових анекдотичних багатіїв. Однак їхні манери і сама розмова були зовсім іншими.

Після кількох келихів «Мартіні» по 100 Галя почала матюкатися, і крізь її правильну російську пробивались «електричні» розряди рідної поліської говірки. І нам було якось особливо соромно перед Жорою і Гєною. Вони ж, натомість, не звертали на нас жодної уваги.

Я краєм ока намагався спостерігати за Жорою і Гєною.

— Як два голубки. Я уже починаю ревновать, — підійшла Галя і прошепотіла на вухо.

— Тобто?

— Вот тебе и тобто. Они-то познакомились всего месяц назад. На своем этом семинаре. И Жорик совсем менялся.

— На якому семінарі, Галю? Про що ти?

— Давай, спроби у них сам.

Вона взяла мене під руку і підвела до чоловіків.

— Жора, Гена. Это Виктор. Он у нас всегда в группе задротом был. За умного самого типа. Шас бизнес как раз свой начинает. Короче, вам будет о чем поговорить. Пока Леха бутылку не принесет.

— Георгій, для всіх Жора.

— Геннадій. І для всіх Гена, — посміхнувся Гена. — Віктор?

— Так. Віктор Варецький.

— Чудне поєднання. «Ер» так і ріже, — сказав Жора.

Гена знову посміхнувся.

— Це мені часто кажуть.

— Галя каже, ви починаєте свій бізнес?

— Стоп. А це не вам вона тоді допомагала? — посмішка Жори ставала ширшою.

— Так. Усе правильно. Це я. І Галя мені дуже допомогла.

І я не завжди був убивцею живих мерців.

* * *

Події й деталі моєї скромної біографії, сподіваюся, можна буде відновити за публікаціями, які незабаром з'являться. Від «Газети по-українськи» до «New York Times». Гадаю, серед іншого там точно буде таке:

Віктор Варецький, одноліток чорнобильської катастрофи. Дитя, що мутувало разом із радянською системою і примарною незалежною країною.

Мати — Варецька Ніна Анатоліївна — 1955 р. народження. Бібліотекар районної бібліотеки.

Батько — Варецький Віталій (?) Вікторович (?) — рік народження не відомий. Рід діяльності — не відомий. Місце перебування — не відоме.

Але це все тоді не цікавило Жору і Гену.

Про це вони все одно дуже скоро дізналися самі.

* * *

— То який бізнес ви запускаєте?

— Це приватні курси. Будемо викладати іноземні мови.

Жора посміхнувся.

— Давай, Вікторе, розкажи Гені, як якісно запускати стартап.

Гена здивовано глянув на Жору і на мене. І приготувався слухати.

* * *

Кілька років після закінчення університету промайнули в незрозумілому напрямку. Пошук новин для сайту новин, копії-паст, копії-паст, кожен день — близьнок попереднього, переклад через гугл і мінімальна редакторська правка — той професійний максимум, на який може розраховувати випускник філології зі спеціальністю «слов'янська філологія». Можливість дивитися фільми Кустуриці без перекладу ще не була запорукою прожиткового мінімуму.

Поступово приходила необхідність вибору. Або далі вигадувати карколомні заголовки тупих новин із сексуальним підтекстом, або спробувати щось нове.

Був останній місяць літа. Мама все одно лишалася в селі у дідуся. Її бібліотека знов отримала гроші від Євросоюзу на «модернізацію та можливість адаптації до нових умов». І жодні міжнародні конгреси та спільні засідання не могли пояснити цим невтямним європейцям: ні нові ксерокси, ні хай-тек комп'ютери не зможуть потягнути жителів Тросцини по знання до бібліотеки, де ще рік тому працювала мама. Не кажучи вже про неможливість апгрейду самих працівників бібліотеки, щоби здійснити умовний перехід від діалапу до вайфаю.

— Ви нас тут своїми сіоністськими словечками не залякуйте, — казали героїні труда.

Повертатися з села у ці нові й незрозумілі обставини мама не збиралася.

Я міг ризикнути.

За один напружений вечір написав оголошення. Мовляв, увага-увага, відкриваються нові курси іноземних мов. Працюємо індивідуально. Групова терапія включно. Унікальна методика. Шукаємо викладачів із досвідом. Оплата — гідна вас!

За кілька днів я розгрібав десятки резюме та мотиваційних листів. Суперпрофесіонали сиділи без роботи. Ладні були працювати майже безкоштовно. І так у всіх сферах.

Лишалася дрібниця — провести співбесіду з кандидатами. Я зателефонував Галі Макогон. Вона вже давно працювала хостес і вміла «справляти враження на клієнтів». Вона щойно почала зустрічатися з Жорою. Жора намагався припинити її «моделінг» і тримати вдома. Галя вдавала, що пручається. Але їй це насправду подобалося. Згадати свої професійні навички вона була готова будь-якої миті. Для одногрупника-задрота тим паче.

Тоді я купив нові черевики і краватку. 500 гривень. Костюм у мене лишився з випускного. Виняйнав на дві години офіс на Саксаганського. 300 гривень. 800 гривень і Галя Макогон — ось і весь секрет стартапу.

Я відібрав чотири резюме. Розпланував із кожним кандидатом інтерв'ю в часі так, щоби вони між собою не перетнулися.

Черевики начищено.

Краватку зав'язано.

Орендований офіс перетворено на наш.

Все ілюзія.

Все декорація.

Галя ідеально грала роль секретарки. Зустрічала гостей. Пропонувала чай-каву, «може, щось гарячіше», додавала з посмішкою. І головне — «справляла враження на клієнта».

Галя заводи́ла кандидатів до мене в кабінет.

До шефа.

Я багатозначно мовчав. Мої майбутні працівники знічено роззирались у шикарному офісі.

Вони говорили. І говорили. Про свій педстаж, синхронні переклади для президентів і партійників, любов до дітей та іноземних мов. Я кивав. І брав їх на роботу.

У мене було чотири викладачі. Англійська, французька, італійська, німецька. Середній вік — 45 років.

І жоден із них не запитав про нашу унікальну методику викладання. Про зарплатню. Про легальність наших курсів. Люди були на межі відчаю безробіття.

Лише один, третій міністерський кадр, поцікавився:

— Це ваш центральний офіс?

— Тимчасово, так, — багатозначно відповів я.

— Так я запустив свій бізнес. Зараз закінчую набір перших груп.

Жора і Гена стомилися сміятись і трималися за животи.

— Краще розкажіть про Семінар. Галя казала, що це справді щось круте.

Жора з Геною перезирнулися. І Жора відповів:

— Якщо пощастить, ти сам про все дізнаєшся.

— І зрозумієш, як влаштовано цей світ, — додав Гена.

Цієї ж миті підійшла нетвереза Галя.

— Всё, мальчики. На этом финиш. Пора спать.

24

Лише по кількох роках я дізнався, що наступного дня моє життя змінилося.

Моя пошта сканувалася. Перевірялися списки френдів у соцмережах і мої лайки на фотографіях колишніх подруг і на фотожабах на владу. Сканувалися мої вподобання на порносайтах.

Сканувалися списки моїх замовлень на «Розетці» й на картці «Новуса». Маршрути прогулянок. Ставлення до релігії. Зневіра в політичних силах. Політика повсякденного існування. Списки прочитаних книг на ридері. Завантажені фільми на ex.ua. Мій віртуальний портрет. Портрет віртуального мене.

Все ілюзія.

Все симуляція.

Та про знищення моєї приватності я дізнався вже згодом. Коли настав час самому відібрати кандидатів для Семінару.

Я їй далі жив своїм байдкуванням. Ролики на ютубі перетворювалися на суцільні потоки. Нові книги старих нобелівських лауреатів і тих, хто вже роками стояв у черзі. Капання слиною на фотографії колишніх і, як я сподівався, майбутніх коханок. Але ігровий симулятор літака затягував сильніше за будь-які нобелівські глибини.

І між цим усім я майже закінчив набір у першу групу мовних курсів.

Але все змінив дзвінок Жори.

— Як просувається бізнес? — запитав він.

Я бадьорим голосом зображував величезну зайнятість.

Жора стурбовано запитав, чи може чимось допомогти. І запропонував зустрітись.

Першою думкою було відмовитись. Але рештки здорового глузду змусили погодитися.

Камеру спостереження було закріплено на люстрі. Жора дивився на мене на моніторі та вдавав, що піклується. Я лежав голий на ліжку, широко розкинувши ноги, і вдавав, що вирішую нагальні питання бізнесу.

Жора призначив зустріч у кав'ярні, що належала до тієї сумнозвісної мережі, де персонал принципово не розмовляв українською. Не скажу, що мене це якось особливо обходило, але спершу мені ніяк не вдавалося зосередитися на розмові. І зауважити шляхетність Жори, який міг дозволити собі будь-яку ресторацію, але для зустрічі вибрав місце, куди випускник філології хоча б іноді мав можливість навідуватися.

Розмова спершу не дуже клеїлась. Я підкреслено «красно дякував» офіціантові, не дуже дослухаючись до Жори. Зрештою, Жора перевів розмову на мене, ми перейшли на «ти». По кількох хвилинах я спіймав себе на тому, що розповідаю про своє дитинство. Але зупинитися я вже не міг.

— Зрозумій, ми живемо якраз на межі з Тросциною. Як зараз кажуть діти, This is Троя, детка. Щось типу лінії бойових дій, що відокремлює райони. Але все одно, коли йдеш по району, неважливо, вечір чи ранок, зомбі, вже накачані алкоголем, розпознаються по кущах і лавочках і починають свої блатняцькі тьори. Мама все життя пропрацювала в бібліотеці, ховаючись від цього всього за стосами пилюки.

— І вона перечитала всю бібліотеку? — з усмішкою запитав Жора.

— Знудаєшся? Чесно кажучи, вона й читати ніколи особливо не полюбляла. Їй там просто було спокійно. Знаєш, як буває спокійно на кладовищі. Всі мерці вже сплять глибоким сном, і їх ніхто не потривожить. Так і для мами — ті всі цеглини були лиш німою стіною, за якою можна сховатися.

— Ну, а ти як?

— Що?

— Полюбляв читати?

— Так вийшло, що мама майже постійно тримала мене при собі. Ненавиділа район. Ненавиділа тих, хто там жив. І гадала, що в бібліотеці мені буде спокійніше. До випуску зі школи я справді перечитав майже всю класику. Те, що каноном називають.

Жора здивовано підвів брови, але махнув рукою — продовжуй.

— Класику я перечитав. Угробив зір. Отримав проблеми з дихалкою через пилюку. А ще — вічне клеймо задрота.

— Але хоча б живий лишився, — сумно усміхнувся Жора.

— Угу. Так і є. Більшість мого класу вже давно на кладовищах лежить.

— А що батько?

— Нічого.

Не люблю я це питання.

— Вибач, — сказав Жора.

— Та нічого. Я його зовсім не пам'ятаю.

І все сподівався знайти відповіді у книжках. Може, вони щось підказали би. Куди діваються батьки, коли зникають? Чи можуть вони бути щасливими? З новою родиною, покинувши попередню? Чи мріє він побачити мене колись і відчутти гордість за мене?

— Вибач, — знову сказав Жора.

Повисла пауза.

— Звідки ти дізнався про Семінар? — запитав Жора.

— Галя бовкнула.

— Що саме вона сказала?
— Сказала, що ви з Гсною там познайомились. І дуже змінилися після цього.
— Вона нічого не знає, — відповів Жора.
— Може і не знає, але точно ревнє.
Жора розсміявся. Однак за секунду сказав:
— Зрозумій, про Семінар, як і про бійцівський клуб, говорити не можна.

— Ви що, секта?
— Майже.
— Щось ти поясниш, чи будуть самі лише загадки?
— Ні, але невдовзі ти сам про все дізнаєшся.

На цьому співбесіда закінчилася. Жора розраховувався і колобком покотився далі, на Європейську площу. Круговий рух автомобілів натякав моїй стомленій свідомості, що лише небагатьом щастить вихопитися з нерозривного кола обставин.

На ганок кав'ярні вийшли покурити дві офіціантки. Між собою вони автоматично почали говорити полтавською говіркою.

Запрошення на Семінар уже було на моїй електронці.

* * *

«Астра». Я пробував слово на смак. Спершу згадався наш тупий університетський приказ «Per anus ad astra», що точно передавав способи, якими ми здобували освіту і приймали рішення у своєму начеб дорослому житті.

Пакунок документів я відразу пустив на друк. Вийшло понад 200 сторінок. Вже зараз, за сотні днів від того моменту, я не пам'ятаю жодного трепету. Чи сумніву. Як будь-які речі, які змінюють наше життя, вони просто трапляються. І не запитують нас.

Я розклав аркуші на підлозі й почав з офіційного листа. Згодом я написав їх десятки і тепер слова самі виринають у свідомості.

Шановний п. Вікторе Варецький!

Для нас велика честь запросити Вас до участі у семиденному семінарі «Астра». Семінар відбудеться за два тижні у котеджному комплексі Admiral, с. Терновці, Львівської обл.

Щиро ваші, «Астра-Україна»

Ні мапи маршруту. Ні розкладу потягів.

Мене це починало дратувати.

Інші 199 сторінок — нарізка фрагментів із праць Великих мертвих, що їх так ніхто й не прочитає.

Платон, Макиавеллі, Пилип Орлик... Імена, що скидалися на бренди, не доступні середньому гаманцеві. Тексти, більшість із яких я прочитав ще до закінчення школи. Але, судячи з того, в якій фінансовій та життєвій дупі я перебував, це не мало особливого сенсу.

Останній вкладений документ — текст «Антигони» Софокла. Повний, без скорочень. Це здивувало найбільше.

Вечір я провів у розшуках інформації про організацію «Астра». Зіставлення різномовних енциклопедій дало небагато.

23

Інститут «Астра» було засновано в Америці на початку 1850-х років. Він постав на уламках кола трансценденталізму Емерсона. Спираючись на ідею Нової Америки з її власною літературою та філософією, філантроп Філ Гудрессон заснував інститут «Астра» у штаті Массачусетс, поблизу Бостона. Астра — назва містечка і, звісно, зірка — символ організації. Організація впроваджувала і толерувала цінність рівного діалогу, сприяла демократії тощо. Одним із ключових інструментів для цього був саме формат семінарів. Під час Другої світової інститут став прихистком для німецьких і австрійських інтелектуалів єврейського походження. У різні роки до опікунської ради входили Черчилль, Горбачов, Кеннеді, Клінтон, Джебс, Гейтс та інші зірки. Директором інституту і фонду від кінця 80-х років був виходець з України Юхим Євгенович Шпігель, професор Гарвардського університету, спеціаліст із медієвістики. Окремі підрозділи було відкрито в Італії, Франції, Німеччині, Ізраїлі та ще десь. Рекламний ролик на сайті інституту мерехтів упізнаними обличчями від Кондолізи Райс і Барака Обама до Тимошенка до Ющенко та ін. Справдешня глобальна мережа демократії. Принаймні такою видається на перший погляд.

Зателефонувала мама і стурбовано попросила приїхати.

Кілька десятків кілометрів напханою маршруткою по роздובаних дорогах, що нагадували родео, повернули мене до реальності. Бажання зрозуміти, чому ми так живемо, чому ми там, де ми є, пекли мене, і жодні абстрактні балачки філософів-мертв'яків про державу й суспільство не могли цьому зарадити.

За вікном мерехтіли села, засипані снігом. Де-не-де хати ховалися за височезними парканами, огорожені, як феодальні наділи. Уніфікований темно-коричневий паркан китайською стінкою обкручував село. Час від часу назустріч нам по спеціально облаштованих трасах пролітали боліди різнокольорових гоночних машин.

За цими селами, зовсім поруч, були похилені й покинуті хати з розбитими сліпими вікнами. Так вони й чергувалися, ніби чорна смуга з білою. І жоден з античних трактатів, жоден із репортажів із мастків сучасних олігархів не зміг би без матюків пояснити це все.

Дідусь народився у селі Малівці. Все життя прожив там, лише з однією поїздкою до Москви, в мавзолей. «А то я трупів до того не бачив», — полюбляв він примовляти. Кількість прожитих днів і знання родових історій створювали особливий погляд, яким він дивився на світ. Дивлячись на тих, кому зараз 14–18 років, він уже знав, як складеться їхня доля. Бо знав їхніх прадідів, дідів та інші відгалуження сімейних дерев. Дружина його, моя бабця Софа, «ох і вредною ж була», але померла тихо. Просто відійшла.

Мама стала ще меншою. Ніби робота на землі тягнула її донизу і перетворювала на земляного гнома.

У них із дідом життя текло розміреним темпом зміни сезонів. Головний біль на зміну погоди змінювався болем у попереку після польових робіт. Вони тихо зимували. Поки не помер Вовчик. І «Астра» не дотягнулася до них.

Автобус під'їжджав до Малівців — лиш п'ятисекундна зупинка на довгому шляху. Відразу за табличкою «Малівці» автобус перепинили британоголові з битами в руках. З криками «досмотр» увірвалися в салон. Важкими поглядами двоє у спортивній уніформі оглядали пасажирів.

— Ну що, суки. Зізнавайтесь. Від Стоматолога нема нікого? — сказав той, що у червоному костюмі.

— Ну! Як узнаю, всі зуби на хер повибиваю, — піддакнув той, що у синьому костюмі.

— Шановні пасажирі! Автобус далі не їде. Так що можете йти на хер отсюда.

Вони заржали, нависли над водієм:

— Поняв, воділа? А? Херяч отсюда.

Баби з клунками переполошилися:

— Як це?

— Всіди можна, а сьоні не?

— Ойойойойой, людоньки, як же я додому попаду?!

— Тіха, — рявкнув червоний костюм, — месні можуть вийти. Інші пройдохи — на хер.

Кілька бабць мовчки з торбами потягнулися на вихід.

— Да шо ж у вас такоє?! — з задніх рядів докинув дід. — Шо за карантин? Опять Чернобыль.

Бійці витримали паузу, добираючи слова.

— Хуже, діду. Похорон у нас.

— Точно таки Галька-Моторшиця коні двинула, — весело вигукнула бабця, котра якраз проходила повз бійців. Червоний із розмаху заліпив їй підсрачника. Баба вилетіла разом із усіма своїми банками з автобусу на асфальт.

Пасажирів посхоплювалися з місць.

Синій погрозило поводив битою. Червоний кричав до розпластаной бабці:

— Ідіотка недоношена! Вовчика хоронимо! Вовчика, поймай! Ти, чмо немощне, не стоїш і мізинця його. А це, блядь, із-за вас Стоматолог його замочив. Із-за вас, сук недорізаних.

Пасажирів ошелешено всідалися на свої місця. Я продирався до виходу. Червоний заніс руку:

— А ти куду собрався? Часом не інсургент який-то? — чомусь йому в голову влетіло дивне слово.

— Я на похорон. Мені сюди, — підходить я ближче. На відстань удару битою.

— Куду лізеш?! — червоний замахається, оцінюючи місце, куди прикластися.

— Стоп-стоп, — стримує його синій, — це ж задрот, я його знаю.

Червоний розминає пальці:

— Щас я йому всерячу і подумасщ потом, де ти його бачив.

— Стой, бля. Придурок. Вспомнив. Це Вітя Задрот, друган Вовчика. Вечно з ним тусувався малим.